

GORIŠKI SLOVENEK

Izhaja vsako sredo in soboto.

Uredništvo in Upravništvo: Via Carducci št. 10, II. nad.

O bivši in novi politiki

Danes živimo še v dobi, ki smatra besedo «Avstrija» za nečastno, sramotljivo, dočim si je še pred kratkim marsikdo štel v čast, ako se ga je držalo za dobrega Avstrijca. Danes imamo pred seboj reakcijo in za to si radi ohlajamo jezo z naličnimi psovkami, ki so same na sebi brezpomembne, kajti Avstriji smo bili vsi, dokler ni razpadla Avstrija.

Toda prvoten, takorekoč kolektiven pomen, je beseda «Avstrija» zgubila. V tej dobi se razume pod avstrijsko mislijo vse mogoče hibe in slabosti, ki so cvele pod bivšo vlado. Zato je zadobila ta beseda pomen psovke in sicer z nekako splošnostjo, ki ni povsem upravičena.

Čast imamo poznati mnogo «Avstrijcev», ki so še danes velikega spoštovanja vredni ljudje, ker so bili dosledni v svojem mišljenju in se danes ne upajo več v ospredje, ker vedo, da jim manjkajo tla in da je napočila doba novih mož. Te moramo pustiti pri miru, ker so se z razumnostjo vdali v svojo osodo.

Toda paziti moramo, da se ne splazijo v ospredje osebe, ki so se našemile po novi modi, v srcu pa imajo še vedno avstrijsko mišljenje. Te moramo hitro označiti kot Avstrijce, da jih razkrinkamo pred javnostjo.

Kdo je pa «Avstrija»? Vsak, kdor joče po stari vladi in časih, je Avstrija. Avstrija je bila država, ki je imela zapisano v svojem programu, da ni enakopravnosti ne med narodi, ne med sloji, da je politika star privilegij nezakonskih otrok članov habsburške rodovine, da velja protežirana oseba več kakor pa razumna, da je militarizem podlaga državnega obstoja, da mora biti vsa duhovščina in uradništvo na razpolago edino le vladi, da ima cesar pravico napovedati vojno brez zaslivanja ljudstva in druge take srednje-veške norosti.

Ljudstvo so ministri sleparili z gradbo železnice, javnimi napravami i. t. d., ki so navidezno služili javnemu dobru, v resnici pa je vlada trosila denar le za to, da je mogla dejanski vzdržati avstrijsko misel. Kako je živelo ljudstvo, je bilo vladi malo mar; za prosvetne namene, ki so oživljali ljudsko probujenje in ljubezen do duševnega razvoja, si jim težko izpulil denar, kakor nas uči zgodovina našega šolstva. Za gospodarske namene pa so radi trosili denar, ker so računali na to, da sit človek nima več kulturnih težnj.

V resnici se jim je s pomočjo te radodarnosti (ako je vredno tako nazivljati povračilo davkov v drugi obliki) posrečilo, ustvariti si Avstriji udane struje, ki so se iz gospodarskih akcij izcimile v politične. Med Slovenci je bil vzor ali bolje izrodek te specifično avstrijske politike znani Dr. Sušterčič na Kranjskem. Kaj ni vsega napravil, da bi spravil ljudsko mišljenje in svojo politiko v skladje z avstrijsko mislijo! Pri tem je mož sleparil ljudstvo in vlado, sam pa tako ogromno obogatel, da živi danes kot velik gospod v Švici. To je prototip avstrijske politike in političnega izkoriščevalca, ki je pa bil še začasno razkrinkan.

Take in slične pojave bomo imeli vedno na političnem polju, ki je vablivo za koristolovce. Človek z novimi in čistimi nameni je redka prikazen v politiki, ker zadeva takoj na ogromne težkoče, ako hoče obrniti tok politike. Navadno trajajo leta in leta predno zadobijo tla nove ideje in strohne stari predsodki. Med tem je pa nositelj novih idej že davno vmrl, ne da bi žel za svojo osebo kakih časti. To je glavni vzrok, da pride v političnem življenju težko na površje, kdor nasvetuje nove poti. Le oni, ki izkoriščajo ljudsko razpoloženje in delajo «politiko mase», so

hvaljeni in proslavljeni, dokler jih ne spodrinejo, drugi ki znajo na prefrigan način izkoristiti osebne slabosti svojih tekmecev.

Taka je bila vsa politika naših prednikov. Nam so trdili v obraz, da niso vladni, dočim je tičala skrivnost vse njihove moči v zaupanju, ki so ga vživali pri vladi. Hipno so sedaj vsi ti elementi brez nikake zveze in moči, nadaljujejo pa kljub temu svoje politično življenje zbog svojega vpliva na nerazsodno maso.

Ne brez izjeme vsi, toda večji del teh bivših politikov spada k starini, ki zasluži ime «avstrijkanstvo», in je struja onih, ki se ne morejo vziveti v nove razmere, ampak objokujejo še dobo, v koji so merili krono na hektolitre.

Pred temi moramo svariiti ljudstvo, ker so prenezožni, da bi ga mogli voditi tudi v novi dobi, ki zahteva mož jeklenege značaja in dalekovidnega mišljenja.

Večina naših Slovencev si predstavlja bodočo politiko jako enostavno in meni, da zadostuje nekaka avtonomna organizacija vseh slovenskih moči v zasedenem ozemlju in od časa do časa «pismen protest» na vlado radi kršenja te ali one pravice. Toda politika se lahko tudi imenuje čustvo slutenj. Tega čustva oziroma slutenj, proti kakim bodočnosti plovemo, odrekamo odločno vsem onim, ki so stali na krmilu goriške slovenske politike.

Naši politiki se le preradi identificirajo z željami in voljo ljudstva in se takorekoč zgubljajo v ljudskem čustvovanju, mesto da bi jim bilo to merodajno le za ubiranje prave taktike, v svojem prepričanju pa bi morali biti neodvisni od vsakega pristika.

Danes pa se redno dogaja, da nimajo naši najuglednejši politiki niti za pličico širšega duševnega obzorja nego navaden človek brez nobene izobrazbe. Nekateri opravčujejo to dejstvo z razlogom, da mora delati politiko ljudstvo, in da oni niso drugega nego izvrševalci ljudske volje. Na prvi pogled se sliši ta stavek jako lepo, toda predpostavlja, da slušatelj ne pozna niti trohice človeške zgodovine, kajti vsak, kdor je le površno čital kako zgodovino, ve, da so bili vsi človeški preobrati posledice idej, ki so jih vrgli v svet ženjalni posamezniki. Ljudstvo je vedno očkavalo in se razvzemalo takrat, ko je bil hipnotizirano po novih idejah, a vodstvo je bilo pridržano nositeljem novih idej, ki so delali zgodovino. Danes je zopet napočila doba, ki išče izhoda iz teh nesnosnih razmer, toda klaverno izgleda naša pripravljenost. Ker prevladujejo še vedno starikavi nazori.

Iz mirovne konference.

PARIZ 7. Doktor Renner je predložil v imenu avstrijske delegacije konferenci svoje protipredloge na pogodbo, ki mu je bila vročena pred dvema tednoma. Tiskarski stoj je imel do kaj dela, ako se pomisli, da je ta listina obsežno tiskano delo. Avstriji se sicer močno pritožujejo čez nekatere klavzule, toda razumeti je, da podpišejo. Konferenca se je že pričela baviti s temi protipredlogi in v kakih 12ih dneh zna biti dogovoren tudi odgovor. Ako Bog da pridemo tako po desetmesečni potrepljivosti do drugega podpisane mirovne pogodbe. Med tem časom se bode pečal Renner s politikom na Dunaju, kamor se je vdal pred nekaj dnevi. Na Dunaju bode stal pred grozno splošno stavke in drugimi prijetnostmi, ki jih prizirajo unionisti, kojim načeljuje Bauer, bivši minister vnanjih zadev. Rennerja bode dalje spovedal na Dunaju Otto Frank, voditelj dunajskih konservativcev, ki je prišel že proprej pogledat v Saint Germain, ali se bi dalo sestaviti krotko koalicijsko ministerstvo. Videli bomo kak vseh bode žel Frank nasproti Rennerju, ki vidi pred seboj le trdost položaja. Na vsak način se pa bode moral vrniti Renner v Saint Germain proti 20. tega meseca, da podpiše mirovno pogodbo.

Petorica je pustila za enkrat na stran bulgarsko vprašanje, ker se je zopet izkazalo pretežko. Cudežu bo pripisovati, ako bode dogotovljena mirovna pogodba za Bulgarijo koncem tekočega tedna. Novi «ekspozé», ki ga je držal Venizelos pred mirovno konferenco v zadevi trškega vprašanja, ni spravil tega vprašanja niti za korak naprej. Nekateri časopisi trde, da so Amerikanci v tem pogledu postali popustljivi, a to so le izmišljotine. Amerika se drži trdno svojeega stališča v trškem vprašanju in je še vedno prepričanja, da bi bilo krivično prepustiti Grkom vse egejsko obrežje.

Mirovna konferenca se je v zadnjih sejah bavila res z različnimi stvarmi. Tako je vzela v pretresovanje tudi jugoslovansko zahtevo, da se jim dovoli prosti prevoz nakupljenega orožja. Konferenca je konečno sklenila prositi jih, da naj se obrnejo v tej zadevi do vojaške sveta, ki posluje v Versaillesu. Gre se za namreč za tehnično vprašanje, dočim razpravlja mirovna konferenca le v političnih vprašanjih. Nadalje so zahtevali Jugoslovani, da se jim vrnejo vsi vjetniki izza dobe vojne proti Avstriji. Na predlog Tittonijev jih je povabila konferenca naj potrpé, da bode mirovna pogodba z Avstrijo podpisana.

Tudi Turki so dvignili zahtevo, naj se odpošlje domov vse turške vjetnike, ki se nahajajo še v Egiptu. Tudi te je potolazila mirovna konferenca, naj imajo nekaj potepeljenja. Na italijansko prigovarjanje je sklenila dalje konferenca, da se raztegnejo neke politične, gospodarske in kazenske klavzule v avstrijski mirovni pogodbi tudi na ostale nove države, ki so nastale iz razpadle Avstrije in je določila ob enem pravila za Čehe in Rumunce v svrhu zaštite narodnih manjšin, kojim so Rumunci in Čehi več ali manj naklonjeni.

Konečno se naznanja nastop nove albanske delegacije brez Turkhan paše, ki bo boljše zagovarjala koristi Albancev, kajti prejšnja albanske delegacija jih baje ni zastopala tako, kakor bi morala.

Gibanje med ameriškimi železničarji.

WASHINGTON 7. Načrt, ki so ga predložili železničarji predvideva izločitev zasebnih kapitalov iz železniških podjetij. Zasebni lastniki železnic bi dobili v nadomestilo njihovih vrednostnih listin državne obligacije, ki bi dajale pravico do obresti le do dejanski vplačane glavnice. V načrtu je dalje predvidenov sodelovanje ljudskih zastopnikov, vodstva in delavcev pri oblasti, ki bi upravljala železnico. Te tri skupine bi porazdeljevale v enakih delih med seboj dobičke, ki bi preostajali po odplačilu obveznosti, ki bi jih imele do zasebnih glavnice. Prihranki, doseženi bodisi z večjim razvojem obratov, bodisi na kak drugi način, se bi porazdelili na polovico med voditelje in delavce na eni strani in ljudstvo na drugi strani.

Povprašanje pri ljudstvu, ki je je izvala trgovska zbornica in kojega se je vdeležilo 600 tisoč oseb, je izpadlo v prilog ohranitve zasebne lasti železnic. Po drugi strani pa so železničarji zopet obnovili grožnjo, da bodo stavkali, ako se ne ugoti njihovim zahtevam.

Davščina na premoženje.

Namen italijanske vlade je v čim krajšem času uvesti in potirjati izjemno davščino na premoženje.

To povzroča potrebo ustanoviti nove denarne zavode in pooblastiti vže obstoječe, da predplačujejo strankam potrebne svote za plačilo davščine, posebno keadar zadeva ista posestnike nepremičnin.

Odlok, s kojim se uvede to davščino, bo vseboval tozadevna določila.

Glede davščine same se zanikuje vest, ki je krožila nekaj dni med finančnimi krogi, namreč, da se bode moglo odplačati dolg z vrednostnimi listinami konsolidiranega dolga po kurzu «al pari».

Vlada, ki je v to pooblaščen po državnem proračunu, namerava uvesti to izvenredno visoko davščino potom kraljevega odloka. Zbornica pa ne kaže za to potrebo velikega navdušenja.

Zato pa namerava vlada, predno izda tozadevno naredbo, prašati za svet glavni proračunski odsek, čemur pa zopet ugovarja mnogo poslancev, češ, da je to posvetovanje v ožjem delokrogu popolnoma brezpotrebno.

Ta davščina zadeva premoženja nad 50.000 lir, kojih skupna vrednost znaša približno 80 milijard. Od tega premoženja hoče pobrati država 25%, kar bi znašalo okroglo 20 milijard, s čemer se bi znižal notranji italijanski dolg približno na polovico in zdato razbremenil poglavje za pokritje obresti. Zunanji 20 milijardski dolg se pa namerava pokriti z vojnimi odškodninami. Na ta način se upa spraviti državno gospodarstvo v zopetno ravnotežje. S to davčno reformo se prevladi večina vojnega dolga na kapitaliste, radi česar podpirajo levične stranke ta vkrep z velikim navdušenjem.

Proti temu se pa oglašajo resni pomisleki glede izvršitve tega načrta. Nekateri izražajo bojazan, da bi s to davščino bili prizadeti po večini le posestniki nepremičnin, dočim bi bilo lahko posestnikom glavnice spraviti večji del svojega imetja iz države. Tudi ne bi bilo pravilno, da bi morala vsa teža te vojne pasti na današnjo generacijo, dočim bi imela bodoča generacija od te vojne edino le sadove.

Nov preobrat na Ogerskem

Ogerska je postala zadnje čase nekaj političen kinematograf, kajti vladi Karolya je sledila ona Bele Kun, tej je sledila koncentracijska vlada socialistev in glej ga no, nenadoma so zopet prikazali Habsburžani na površju.

Dne 7. t. m. so razširili brzjavni vest, da je odstopila socialistična vlada in da je «provizorično» prevzel vlado habsburški nadvojvoda Jožef. Kdor pa je imel priliko opazovati politične dogodke v Avstro-Ogerski pred vojno in med vojno, bode vedel, da je bila oseba nadvojvode Jožefa sila politična prikazen v ogerski politiki. O priliki Tiszovega odstopa se je trdovratno pojavljala vest, da sprejme sestavo takratnega novega ministerstva nadvojvoda Jožef sam. Nekaj resničnega je tudi bilo na celi stvari, dasiravno se ni takrat pokazalo ničesar konkretnega. Vedelo se je pa za gotovo, da vodi nadvojvoda Jožef politiko habsburške hiše, s čemer se vjema tudi vest, ki jo prinaša «Il Resto del Carlino» in ki se glasi, da je najprej ponujala Anglija ogerski prestol bivšemu kralju Karlu II, ki je baje ni hotel sprejeti iz žalosti, ker ni mogel rešiti cele monarhije razpada. Nadaljna pogajanja so se vršila z nadvojvodom Hohenburgom, sinom umorenjenega prestolonaslednika Franceta Ferdinanda, toda konečno je prevzel novo vlado na Ogerskem nadvojvoda Jožef.

Po drugih virih pa, se je pripravljala revolucija proti vladi Bele Kun že delj časa od strani nekaterih profirevolucionarcev, ki so baš v ta namen stopili v stik z nadvojvodo Jožefom. Ententne misije so zagotovile vladi nadvojvode Jožefa vso svojo pomoč. Od nadvojvode Jožefa sestavljeno ministerstvo ima le začasen značaj in namen vspostaviti red v Budimpešti ter obraniti deželo pred anarhizmom. Vesti, glasom kojih bode proglašen nadvojvoda Jožef, ki nima sedaj nikakega posebnega naslova, ogerskim kraljem, se odločno zanikajo. Konečne odločbe glede bodoče državne oblike se prepuste narodni skupščini. V svojem proglasu zatejuje vsaj nadvojvoda Jožef, da prepušča vsako odločbo glede bodočnosti ogerskim državljanom samim.

Pripoveduje se dalje, da so po padcu bolševiške vlade, obiskali na Dunaj za tekli Ogr, večinoma časnikarji in častniki, ogersko poslanstvo in tam bolševiške zastopnike prav dobro nabili ter jih konečno vrgli na cesto. Böhni pa da je poprej sezgal vse važnejše listine in na to zginit brez sledu.

Edini, ki ne zaupajo ogerskemu preobratu so danes Francozi. Ne verujejo povsem izjavam nadvojvode Jožefa, ki se je baje odpovedal vsem monarhističnim težnjam in se navidezno postavil odločno na stran republikancev.

Casopisi omenjajo, da so se take odpovedi vršile prepogostokrat, da se bi jih moglo sprejemati vsakikrat za dober denar. Skušnje nasvetujejo, da se take pojave s previdnostjo presoja.

Sicer pa se ententna posadka v Budimpešti močno ojačuje iz vseh strani, tako da so Ogr danes popolnoma v pestih ententnih držav.

Rumunski pohod na Budimpešto.

Kakor je znano iz prejšnjih listov, so Rumunci potem, ko so prodrli preko Tise in razkropili ogersko rudečo armado, dli neprenehoma naprej, da zasedejo enkrat Budimpešto. V Budimpešti pa so vili Ogr rolke od obupa in klical vse svetnike na pomoč, le da bi zabranili Rumuncem vstop v Budimpešto.

Bili so pa Rumunci istinito tako hitri, da so prišli prvi v Budimpešto. Toda med tem je dobila že ententa obvestilo, da se Rumunci ne drže dogovorov in gredo preko črte, ki bi jo morali zasedati v slučaju, da se bi ogerska armada pred njimi umikala. A Rumunci se ne zmenijo več za povelja pariške mirovne konference, saj imajo v žepu kapitulacijsko ogersko rudečo armado, ki jim dovoljuje zasedbo cele Ogerske, izročitev orožja za 300.000 mož, tretjino vse živine, polovico železniškega materiala in povrnitev rumunskega itd. itd. Rumunski generali se radi tega ne morejo brigati za prejšnje ententne dogovore in proti vsem prepovedim so v predzadnji pondeljek vkorakali v Budimpešto, kjer jih je ljudstvo s prva molče prenašalo, a kmalu so se pokazale plemenske razlike, ki so povzročile

Naročnine:

Italijanska kraljevina: Celo leto Lir 10. — Pol leta Lir 5. — Tri mesece Lir 2.50
En mesec Lir 1.

Oglasi:

Oglasi na drugi strani Lir 1.- za vrsto — Mali oglasi Lir 0.05 za besedo — Znižane cene za letne naročnike.

krvave spopade. Ententa hiti vsled tega koncentrirati čete v Budimpešti, da spodrine Rumunce, ki se vedejo tako samozvestno, kakor da bi ne bili nikdar zavestni entente.

Med tem pa grbančijo čelo pariški delegati. Tako upornega zaveznika niso še imeli. Posebno Angleži in Amerikanci so razočarani. Edini Francozi občudujejo rumunsko junaštvo, ki je sicer podobno onemu v Bulgarijo leta 1912, dočim menijo Amerikanci, da ne kaže nič dobrega na vzhodu in da bi bilo dokaj bolje vrniti se v Ameriko in pustiti te vozlje v rešitev Evropejcem.

Kot zadnji pripomoček smatra pariška konferenca vprašanje na rumunsko vlado, kako namerava vrediti svoje bodoče odnošaje napram ententi. Torej tako nekako en «ultimatum».

Sicer pa smatrajo vsi ententni listi dogodke na Ogerskem kot jako resne. Vsi vedo, da se Rumunci in Ogr črtijo do skrajnosti, po drugi strani pa nimajo ogerski socialisti nikakega vpliva pri ententi, ki bi rada videla, da bi prišla vlada v roke takozvanemu malemu meščanstvu. V Budimpešto so došli ententni generali, ki imajo tvoriti generalški svet. Ta bode najprej razpravljal o načinu, kako bi se moglo spraviti Rumunce iz Budimpešte, vsekakor jako težko vprašanje, ker hipoma nima še zadosti čet ententa na razpolago. Po poročilih pariškega lista «Temps», prihaja namreč z vsakim novim generalom po ena stotnja vojaštva, ki je bilo dosedaj nastanjeno na Dunaju.

Komisar za aprovizacijo Evrope, Hoover, svetuje vsled tega, da se bi ustavilo Rumuniji vsako nadaljno zalaganje živil, dokler črpa iz ogerskih zalog. Poroča se namreč, da Rumunci takorekoč plenijo ogerske zaloge na prav nespameten način in tako otežkočajo preživljenje Ogerske.

Mirovna konferenca preneha svoje delovanje.

Konečno imamo dobro vest, da bodo namreč narodi rešeni zdatnih troškov, ki jih povzročajo delegati vseh možnih narodov na pariški konferenci, kjer se sicer mnogo dela, a malo zaključuje. A kaj hočete, to ni krivda članov mirovne konference, ampak vprašanje, če pač jako težka in zamotena.

No sedaj pravijo, da so se gospodje vže preveč potrudili v tej vročini in bi radi šli vsaj proti koncu poletja na počitnice. Pravijo, da hotel Edvard VII, v kojem biva italijanska delegacija, stane državo približno en milijon frankov na mesec. Iz tega se lahko sodi, da je vsem na tem ležeče, da ta «mirovna konferenca» za enkrat zaključi vsaj svoje delovanje, če drugega že ne more. Saj je bilo jasno, da se je vsem mudilo le podpisati mir z Nemčijo, dočim se smatra vse drugo kot postranska vprašanja. Dejanski so postali današnji namestniki Lloyd Georgea in Wilsona, le prejemniki brzjavov in navodil oddaljenih vlad.

Za nas bi bilo vsekakor zanimivo zvedeti, v kakem položaju se razide konferenca. Do 25. t. m. se namerava namreč podpisati mirovno pogodbo z Avstrijo, z Bulgarijo in rešiti jadransko vprašanje. Ostala vprašanja se rešijo kedaj pozneje, keadar bo imela Amerika čas za to, kajti pridržala si je marsikje pravico odločevati. Tako se ne sme na pr. odločiti osoda Male Azije, dokler se ne izvzi Amerika, je-li hoče imeli pri tem svojo delež ali ne.

Vsekakor je pa pričakovati, da se pariška konferenca ne povrne več v oni obliki, ki jo je imela dosedaj. Verjetno je, da se bodo vršila nadaljna pogajanja le potom poslanstev.

Lahko bi trdili, da prične mirovna doba s 25. t. m. Za enkrat imamo pričakovati vse trdote negotovega položaja, prekucij in nezadovoljnosti onih, ki so ostali razočarani. Toda rane se bodo zacelile polagoma in ravno tako polagoma se bode vračali v nekaj stalen položaj, o kojem pa bi ne marali trditi, da bode podoben predvojnemu položaju.

NITTI, CLEMENCEAU in LLOYD GEORGE se snidejo po 15 tem avgustu.

Dne 7. t. m. se je bavil ministerski svet v Rimu z mednarodnim položajem na podlagi iz Pariza zadobljenih informacij. Od italijanske delegacije iz Pariza so došla namreč prva poročila, iz kojih se sklepa, da se prvi del italijanskih vprašanj bliža zaključku.

Dasí ni mogoče zvedeti ničesar pozitivnega glede doseženih vspehov, vlada v uradnih krogih mnenje, da se je posrečilo Tittoniju kljub težkemu položaju, ki si ga je ustvarila prejšnja delegacija, znatno zboljšati razpoloženje med zavezniki.

Konečno je prijavil Nitti ostalim članom ministerskega sveta svoj namen, da se podá kakor hitro mu dopusté parlamentarna dela, na pogovor s Clemenceaum in Lloyd Geormem v kakem mejnem mestu na francosko-italijanski omeji. Trdi se, da se bode moglo to zgoditi takoj po 15. avgustu.

Osoda Turčije in francoski interesi.

Dočim postajajo ogerske zmešnjave od dneva do dneva večje, vznemirja zavestnike še nov vozel, ki se pleče. Glasom „New York Herald“ in „Chicago Tribune“ je zadobila petorica obvestilo, da se pripravljajo Turki na splošno ofenzivo v Mali Aziji v svrhu, da očistijo Turčijo od tujih čet in zabranijo uvedbo „mandatov“.

„Matin“ ne vè sicer ničesar o kaki taki ofenzivi, toda poroča o nekem močnem gibanju po združenju med Turki. Prizvrženci odbora „Zveza in napredek“ rujejo proti vladi Ferid paše in proglašajo, da ne sprejmejo težkih mirovnih pogojev, ki jih jim hočejo naložiti zavezniki.

Nadaljne vznemirljivo dejstvo je nagla reorganizacija turške armade brez nikakega vladnega sodelovanja ali nadzorstva. Mustafa Kiamil paša in Reuf bey stojena načelu tega gibanja. V Carigradu cili obsežna akcija intrigantov za tem, da se bi izpodkopal vladno Ferid paše in ga nadomestilo z Izzet pašo.

„Izzet paša“, tako piše Matin, „je spreten človek. On je podpisal premirje z zavezniki; on je pristal politike kompromisa in se bode čuval poslužiti se sovražnega zadržanja proti ententi. Toda prihod na površje tega moza se mora smatrati za timbolj nevaren, ker uporabi brezdomno ves svoj vpliv, da izpodkoplje vpliv, ki si gje pridobila Francija na vzhodu“.

Na to našteva „Matin“ interese, ki jih ima francija na Turškem. Dve milijardi in pol javnega turškega dolga se nahaja v Francoskih rokah, polovica turških železnic se nahaja v francoskih rokah, ki posedujejo razven tega še večino rudnikov in tri turške pristanišča. Radi tega zahteva omenjeni časopis, da se postavi vprašanje turške mirovne pogodbe takoj na dnevni red konference. Baš v svrhu zaščite francoskih interesov se pojavlja zadnji čas v parizkem časopisu tok, ki je vsaki razcepitvi Turčije bodisi brez ali z mandati, nasproten.

Prvi shod „Zveze narodov“.

Kakor se poroča iz Pariza se bode vršil prvi shod Zveze narodov začetkom jeseni v Washingtonu. Amerikanci zahtevajo, da se vdeleži tega shoda tudi Clemenceau. Iz francoske strani se pa meni, da se Clemenceau za enkrat ne bode še mogel vdeležiti tega shoda, ker ga zadržujejo važni posli na Francoskem.

Jugoslovanska kriza rešena.

Tržaška „Era nuova“ ima brzojavko iz Beograda, ki se glasi: BELGRAD, 9. Davidovič Ivan, radikalec, je dobil nalogo, da sestavi novo ministarstvo.

Proti bankerotu.

V angleški poslanski zbornici je imel energičen govor poslanec Avgust Chamberlain, ki je obrazložil kritični svetovni položaj. Ako ne bomo zvišali produkcije, je splošen bankerot neizogiben.

Lov na dijamente v Nemčiji

PARIZ, 8. Med zvijačami, kojih se poslužujejo Nemci, da izvažajo svoja premoženja, ki jih ogrožajo ogromne davščine, podobne pravim zaplembam, je posebno razširjeno zamenjavanje denarja in vrednostnih listin v dragocenosti in bisere. Ta zvijača končuje navadno z dobro kupčijo, kajti v poslednjem času je poskočila vrednost dijamantov na fantastične cene. Cene dijamantov omogočajo primerjati razvoj te kupčije, ki je prišla danes v prav mrzlično stanje.

Leta 1914 je po podatkih neke tvrdke, ki je kupčevala z diamantri, veljal karat dijamanta po kurzni ceni 140 frankov. Po tej ceni je tvrdka kupovala dijamante in jih prodajala oglašene in brušene po 160 frankov karat na tri ali šestmesečno dobo plačila. Razun tega je bilo treba iskati odjemalce. Po izbruhu vojne je cena dijamantom celò padla, ker je vsak v negotovosti tiščal denarje nazaj. Karat je stal takrat komaj 115 frankov in ta cena se je držala do leta 1915.

Toda Nemci, ki so pričeli prvi dvomiti nad vrednostjo papirnatega denarja, so pričeli nalagati svoje glavnice v nakup dijamantov.

Zgled so posnemale tudi druge dežele. Cene so pričele vsled tega zopet rasti in dne 10. novembra 1918 je znašala cena karata vže ogromno svoto 350 frankov. Na to je bila cena nekaj časa nestalna. Po prekinjenju sovražnosti je padla celo na 270 frankov karat, a se je kmalu zopet dvignila. Sedaj stane dijamantni karat 750 frankov, torej petkrat več nego je stal pred petimi leti in z razliko, da se danes ljudje trgajo zanje, dočim se je moralo prej iskati klijente. Kakor hitro se razširi glas, da je dobila kaka nemška tvrdka nove dijamante iz Londona, jo naravnost naskokujejo povpraševalci. Povpraševanja dohajajo iz vseh strani. Kupuje se s polnim zaupanjem, ne da bi se jih posebno ogledovalo, ne na upanje, ampak proti takojšnemu plačilu. Tvrdke tudi ne plačujejo več svojih računov v Ameriki v zlatu, marveč v dijamantih.

Nemci so postali tako največji odjemalci dijamantov na celem svetu. Prisljeni od oblasti, da izročijo in naznanijo vse svoje zlato, ogroženi, da bodo morali izročiti tudi vse vrednostne listine, so počasi zamenjali svoje premoženje v dijamante. Danes se nahaja večji del svetovne produkcije dijamantov v nemških železnih blagajnah.

Lansing proti procesiranju nemškega cesarja.

Državni tajnik Lansing se je izjavil napram komisiji za vnanje zadeve v americkem senatu, da je bil on proti temu, da se bi vleklo nemškega cesarja pred sodišče, ker je bil prepričan, da bi končalo s popolno oprostitvijo nemškega cesarja, ki bi si s tem le pridobil favoriko mučeništva in postal tako zopet nevaren celemu svetu. Njegovo mnenje je, da se bi z njim ravnalo, kakor z Napóleonom I. Dalje je pripoznal, da pristop k zvezi narodov ne vsebuje kot predpogoj vsako odpravo tajnih pogojev, ki so bile sklenjene pred ustanovitvijo zveze narodov.

Domače vesti

49 litrov vode za 150 lir. V neko obljudeno dvorišče v Gorici so primahali štirje vojaki in zaupno ponujali »babam« fino olje po 3 lire liter. »Babe« so se kmalu navdušile za nakup cele množine, ki so jo imeli vojaki. Bajè neke druge shranjeno. Ko je bila kupčija dogovorjena, so šli vojaki po neko veliko steklenico (damižiano), ki je vsebovala na vrhu resnično olje, kakor so konstatirale »babe«. Ko so vojaki dobili denar, so jo naglo odkurili, gospodinjje pa so pričele deliti olje, toda kako je bilo njihovo začudenje, si lahko predstavljate, kekar so namreč ugotovile, da je bilo le na vrhu 1 liter olja, dočim je bilo ostalih 49 litrov — voda!

O goljufih ne sluha, ne duha!

Nesreča na severni postaji. Prošli torek se je 18 let stara deklica Margerita Petronio preveč približala nekemu benzinskemu stroju na ondodni postaji. Nesrečnici so zagoreli lasje in obleka. Prenesli so jo v bolnišnico v težkem stanju.

Konjsko kopito. V sredo 6. t. m. je bil vdarjen dminar Franc Turel v Šempetru od konjskega kopita v usta. Šel se je zdraviti v bolnišnico osmiljenih bratov.

Prodaja materijala. Trgovska zbornica obvešča interesirance, da se nahaja v njenem uradu na razpolago seznam vojnega materijala, ki bode prišlo kmalu na dražbo.

Nesrečen padec. Prošli torek so našli poleg pevmskega mosta truplo tridesetletnega vojaka Grigo'a Ermenegildo. pripadajočega 187. oblegovalni bateriji, ki je tukaj nastanjena. Sodi se, da je padel prejšnji večer in se pri tem smrtno poškodoval.

Nesrečni bolševiki. Pred nekaj dnevi je prepevalo v Vertobji po glavni vaški cesti nekaj fantov, ki so nosili rudečo zastavo in proslavljali bolševizem.

Nekdo je obvestil karabinerje pri sv. Roku v Gorici, ki so tekli v Vrtobjo in polovili nekaj fantov, med kojimi se nahajajo taki, ki so ravnokar prišli iz ruskega vjetništva.

Danes objokujejo svojo nepremišljenost v goriških zaporih.

Navadne eksplozije. V Medani je kosil 26 letni Jožef Simčič travo in pri tem zadel na granato, ki je eksplodirala in nesrečnika težko ranila na glavi in nogah.

Prenesli so ga sicer takoj v goriško bolnišnico, toda za nesrečnika ni bilo več pomoči. Podlegel je težkim ranam.

Enaka nesreča se je pripetila v petek na Kalvariji. Štirje dorastli goriški mladeniči so hoteli izprazniti šrapnel, a pri tem delu se je isti vnel in težko ranil vse štiri, ki leže danes v bolnišnici s pohabljenimi udi in razmišljujejo o svoji neprevidnosti.

OKROŽNICA

vsem občinskim zastopom dežele Goriško-Gradišanske.

Iz poročil došlih ministerstvu notranjih poslov in gubernatoratu Julijske Benečje sledi, da se nahajajo v nekaterih občinah naše dežele nezakonski otroci vojakov ali neznanih oseb, za katere otroke se ni mogla zadobiti podpora, in da več mladih žensk prosí, da bi se ti njihovi nezakonski otroci preskrbovali v zavodih v namen, da bi mogle one same posvetiti se delu v svrhu pridobitve potrebnih sredstev za se in to njihovo deco.

Radi tega se za zdaj vabi občinski zastop, da poizve, ali se nahajajo v občini tekem vojne rojeni nezakonski otroci vojakov ali uzeznanih oseb.

Temeljem teh pvizvedo naj se izpolni pridjani imenik; izvod le tega naj se na to predloži podpisnemu komisarijatu za samoupravne posle, drugi pa dotičnemu civilnemu komisarijatu za politični okraj.

Kr. Komisar
Dr. PETTARIN.

OKROŽNICA

vsem vinorodnim občinam dežele.

Da se vinogradnikom naše dežele ponudi prilika dobiti sladkor za napravo petijota ravnaje se pri tem po predpisih še veljavnih zakonov, vabim interesirane občine, da tozadevne vloge zberejo in podpisnemu komisarijatu predložijo najdalje do 20. t. m. avgusta.

Ob sebi umevno je, da te morebitne ugodnosti bodo smeli imeti le vinorejci in ne trgovci z vinom in grozdem.

Kr. Komisar
Dr. PETTARIN.

TEDENSKI KOLEDAR

- 13. Avgusta Sreda, Ipolit.
- 14. „ Četrtek, Alfred.
- 15. „ Petek, Vnebohod Dev. Mar.
- 16. „ Sobota, Rok, Hijacint
- 17. „ Nedelja, 10. pob., Liberat.
- 18. „ Ponedeljek, Joahim, Helena.
- 19. „ Torek, Ludovik, Toled, Julij.

Izdajatelj: JOSIP PETERNEL.
Upravitelj in urednik: Karol Jušič.
Tiskarna G. Juch v Gorici.

Na prodaj je hiša v Rihenbergu blizu postaje s stremi sobami, vrtom, kuhinjo in podstrešjem.

Radi cene oglasiti se
Giovanna Puzio št. 8, Rihenberg.

Prodajam Gramofon, 40. že rabljenih gramofonskih plošč in dva stroja za pletenje nogavic.

Naslov, pove uredništvo tega lista.

Zobozdravniški ateljé
Dr. Herkulej Pernecher
edini medicinski zobozdravnik v Gorici
Corso Vitt. Em. III. št. 14.

Ateljé je odprt ob delavnikih in praznikih od 8. predp. do 7. popoldne.

!BAZAR!

Na Verdijem tekališču
Corso Giuseppe Verdi 13

Se nahaja bogata zaloga galanterij, papirja, dišav, toaletnega mila, steklenin, glinastih posod in posebno bogata izbira razglednic in časnikov.

Prodaja se vse na drobno in na debelo
Edina zaloga papirja „Abadie“
S cenami ne more nihče konkurirati.

: Leopold Zakraisek :

Šolske pisanke se dobi v papirni trgovini
ANTONA PERTOT
GORICA - Via Municipio 4 - GORICA
filjalka, Via Teatro 18,
ki je bogato založena z raznovrstnimi pisarniški potrebščinami, šolskimi knjigami i. t. d. Ima tudi knjigovoznico in sprejema izdelovanje fotografičnih slik, klisejev in druga slična dela.

Naznanjam, da sem začel strehokrilno obrt

v Gorici
(Largo Nicolò Pacassi 3 in 5)

in se priporočan hišnim gospodarjem, ki sem jo v staun dobro in hitro postreči. Sprejemam tudi izdelovanje vsakvrstnih načrtov in stavbenih proračunov.

Maksimiljan Poberaj
arhitekt.

Giov. PATERNOLLI

CORSO G. VERDI 38.

Najstarejša knjigarna in trgovina s pisarniški predmeti. Bogataga zaloga vsakovrstnih pisarniških potrebščin, slik, barv i. t. d.

SLOVENSKE KNJIGE.

Zaloga italijanske slovnice za Slovence: „Italijanščina za Slovence“ sp. V. Bandelj. Slovarji italijansko-slovenski, in slovensko italijanski. - Slovenska postrežba

SIGON JOSIP
Gorica, Ulica Rastello 8

Velika zaloga vsakovrstnih ur, verižic in zlatenin
Najnižje cene

Borovaz & Colledani

GORICA, Riva Castello št. 4

Zaloga manufakturnega blaga na debelo

ZMERNE CENE

GENTILLI & ROSSATI

tvrdka za stavbeni materijal

v Gorici, Corso Vitt. Em. 21

ZASTOPSTVO ima Alojz Slamič
v Sv. Luciji in Tolminu Bogata zaloga vsakovrstnega stavbenega materijala

Med tem tudi Cement PORTLAND